

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ТА ЕКСПЕРТИЗА НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧІВ
ЯК КОНТРЗАХОДИ ЩОДО ВИНИКНЕННЯ
АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ**

Вергун А. Р.

*доктор медичних наук, лікар-хірург вищої категорії,
доцент кафедри сімейної медицини, старший інспектор наукового
відділу, відповідальний за антиплагіатну експертизу наукових
і навчально-методичних праць*

*Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Ягел С. П.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства, вчений секретар
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Вергун О. М.

*кандидат медичних наук, лікар-терапевт вищої категорії,
доцент кафедри терапії № 1, медичної діагностики
та гематології і трансфузіології ФПДО
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Гаврилюк І. М.

*кандидат медичних наук,
доцент кафедри фармакології
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Кім З. М.

*кандидат медичних наук,
доцент кафедри сімейної медицини
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Однією з ключових складових внутрішньої системи зезпечення якості освіти є університетське зезпечення академічної доброчесності, яке

визначає загальноприйняті стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності [1-3] здобувачами вищої освіти і співробітниками університету і створює середовище нульової терпимості до порушень етики академічних взаємовідносин [1]. Університет у своїй діяльності втілює принципи свободи поглядів на навчання, дослідження та думки. Члени університетської спільноти зобов'язані прагнути до правдивих наукових досягнень, поширювати свій досвід і отримані знання в т.ч. в наукових дискусіях [1, 2]. Академічні неприйнятними є фальсифікація даних, шахрайство, плагіат, підкуп, купівлю та продаж творів, презентація творів інших авторів як власних [2-4], невиправдане співавторство, обман під час іспитів та інша недоброчесна поведінка. При наявності потенційного конфлікту інтересів член університетської спільноти повинен надавати пріоритет науковій й академічній діяльності та зобов'язанням передо університетом; бізнесові чи інші приватні інтереси не повинні перешкоджати виконанню прямих обов'язків [1].

Етика вищої школи, а також загальнолюдські та суспільні цінності наукової та освітньої діяльності, принципи та правила взаємовідносин є основою здатності академічної спільноти до подолання корупційних, фальсифікаційних, плагіатних дій, псевдоавторства [2, 4] та інших порушень академічної доброчесності в Університеті, створення принципів нового доброчесного середовища, яке допомагає стимулювати усю спільноту закладу вищої освіти щодо академічної доброчесності, її важливості для розвитку Університету та зезпечення якості освіти [1, 2]. Нездатність і небажання імплементації кращих світових практик в освітньо-науковій діяльності детермінує виникнення порушень професійних обов'язків. Підвищення авторитетності диплому та конкурентоспроможності випускника на ринку праці можливе лише за умови надання освітніх послуг та нуття компетенцій із дотриманням принципів академічної доброчесності та етики академічних (зокрема наукових) взаємовідносин, виключення можливості неконкурентних переваг окремих здобувачів вищої освіти при навчанні та здійсненні наукових досліджень [2]. Система запобігання академічному плагіату включає інструкції, процедури та заходи із формування несприйняття академічної нечесності; створення умов, що унеможливають академічний плагіат [2]; виявлення академічного плагіату в наукових статтях, монографіях, дисертаціях, підручниках, навчальних виданнях [3]; притягнення до відповідальності за академічний плагіат [2-4]. Метою роботи бул дослідити частоту академічного плагіату в медичному університеті та охарактеризувати навчальну програму для здобувачів в контексті контрзаходів щодо проявів академічної недоброчесності.

Утвердження принципів академічної культури та доброчесності в навчальних закладах [1, 4], експертна оцінка наукових праць, включаючи антиплагіатну перевірку, на нашу думку є важливими пере-

думовами адекватності реалізації комплексних наукових тем та об'єктивізує загальну оцінку якості представлення результатів досліджень, включаючи зокрема дисертаційні роботи, монографії, навчально-методичні посібники, статті та тези доповідей [3]. Загалом за трьохрічний період (2018-2020 рр) здійснен 5992 перевірки наукових і навчально-методичних робіт та стверджен порушення академічної доброчесності у 611 працях, що становить 10,2% (8,69%-11,71% для фахових статей, коефіцієнт критерію Пірсона (ступінь впливу) $\chi^2=28,64$, довірвальний інтервал 95%) результатів наукових досліджень, проте у деяких випадках цей показник (щодо малооб'ємних тез доповідей, – перевищував 15% і становив 16,25%. (15,44%-17,06%, коефіцієнт критерію Пірсона $\chi^2=29,81$, довірвальний інтервал 95%). Первинну, повторну та породільну перехресну експертизу здійснювали програмним забезпеченням «Unicheck», «Plagiarism Detector Pro» «Viper», програмою «AdvegoPlagiatus» тощо, з залученням ресурсів інтернет-сервісу <https://bel.ru/antiplagiat-online/> інших інтернет-сервісів згідн з діючим Положенням про первинну експертизу наукових праць на наявність академічного плагіату в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького. Випадки академічного плагіату погіршують відносини між членами університетської спільноти, підривають довіру до якості освіти і досліджень та їх авторитетності, призводять до марної витрати зайвих ресурсів та істотн шкодять іміджу Університету [1]. Кодекс академічної етики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького визначає основні поняття, завдання академічної доброчесності, регламентує основні засади організації та контролю, закладає базу соціально відповідальної поведінки. Відхилення результатів наукових досліджень і недопущення їх до публікації та захисту не були причиною тролінгу дослідників та їх наукових керівників академічною спільнотою, не потребували застосування адміністративних заходів [1, 2, 4]. Для технічної підтримки перевірки наукових та навчальних праць у щорічн оновлюваних методичних вказівках університету (розповсюджених онлайн та виданих поліграфічно) розміщуються посилання на сервіси з первинної перевірки наукових праць на наявність плагіату [3]. На основі аналізу причин, тенденцій виникнення та поширення академічного плагіату з метою здійснення контрзаходів в університетській спільноті була створена і впроваджена навчальна дисципліна для аспірантів «Інформаційне забезпечення, академічна доброчесність і етика наукових досліджень» з трьох змістових модулів «Академічна доброчесність та антиплагіат», «Наукова етика», «Технологія інформаційного забезпечення та патентно-літературний супровід науково-дослідних робіт», які є спрямовані на здобуття аналітичних компетентностей, навичок «soft skills», необхідних під час планування і виконання дисертаційного дослідження та забезпечення адекватної

комунікації у науковій спільноті [1]. Навчальна програма ґрунтується на вивченні аспірантами законів України, рекомендацій світової наукової спільноти, наказів та нормативних документів щодо академічної доброчесності [1, 2]; комп'ютерних програм, принципів доказової медицини для фахового аналізу медико-біологічних даних, контрзаходів щодо можливого виникнення конфліктів інтересів, порівняння отриманих результатів з науковим доробком інших дослідників і наукових шкіл в контексті зєзпечення та збереження адекватної наукової та професійної комунікації [1, 3, 4]. Предметом вивчення цієї програми є аналіз чинного законодавства, можливостей технічних засобів, медико-біологічних, клінічних, соціально-економічних та екологічних даних у контексті планування і виконання наукового дослідження з урахуванням біоетики, формування та порівняння гіпотез, теорій та отриманих результатів, здійснення фахового аналізу інформації щодо етичних порушень та конфліктів інтересів в контексті зєзпечення етики досліджень та проведення навчального процесу, наукової та професійної діяльності для нуття практичних навичок, вмінь та компетенцій в т.ч. щодо протидії академічній недоброчесності, фальсифікаціям і плагіату.

На нашу думку, якість та авторитетність результатів наукових праць можлива лише за умови чесної реалізації дослідницького процесу без застосування дій, неприйнятних у науковій спільноті. Перешкоджання та зупинення проявів академічного плагіату шляхом навчання, керівництва і наставництва детермінують створення позитивного, сприятливого й доброчесного освітнього і наукового середовища. Попереднє (первинне) виявлення плагіату в наукових роботах здійснюється шляхом рецензування, використання комп'ютерних програм, залучення вільнодоступних інтернет-сайтів та інших ресурсів. Створення та імплементація нової навчальної дисципліни для здобувачів наукового ступеня доктора філософії для нуття необхідних знань, умінь, навичок та компетенцій на основі тематики змістовних модулів, створених з урахуванням досвіду експертизи наукових та навчально-методичних праць є важливими заходами протидії випадкам порушень академічної доброчесності та плагіату.

Література:

1. Академічна чесність як основа сталог розвитку університету / ред. Фінікова ТВ, Артюхова АС. Київ: Таксон; 2016. 234 с.
2. Бывальцев В.А., Степанов И.А., Бельх Е.Г., Калинин А.А., Бардонова Л.А. Плагиат и академическая добросовестность в науке. Вестник РАМН. 2017; 72 (4): 299–304.
3. Вергун АР, Савенкова ЛВ, Чуканова СО. Програмне зєзпечення для перевірки наукових текстів на плагіат: інформаційний оглядо /

Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА; 2017. 36 с. [Електрон. вид.]. Електрон. опт. диск (CD-ROM). 36 с.

4. Федоренк В. Л., Федоренк М. В. Категорії «плагіат», «академічний плагіат» і «самоплагіат»: спільне, відмінне й дискусійне. Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. 2019; 3 (87): 329-341.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Галатюк Ю. М.

*кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізики,
астрономії та методики викладання*

*Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, Україна*

Галатюк Т. Ю.

*магістр фізики, учитель фізики та інформатики
загальноосвітньої школи № 6 I-III ступенів
м. Рівне, Україна*

В умовах стрімкого розвитку науки і шаленого потоку інформації знання, а також компетентності швидко втрачають свою новизну та актуальність. Тому, для успішної соціальної адаптації випускнику школи важлив весь час їх поновлювати, тобт необхідно постійн бути суб'єктом пізнавальної діяльності. Тому одним із пріоритетів нової української школи є формування ключових компетентностей, які зезпечуватимуть успішну соціальну адаптацію учнів у майбутньому житті [4].

У цьому контексті актуального змісту нуває впровадження елементів STEM-освіти у навчальний процес, зокрема у вивчення природничих предметів. Як відомо, STEM-освіта ґрунтується на синтезі вивчення здобутків науки (Science), технології (Technology), інженерії (Engeneering) та математики (Math) [5]. Важлив поглянути на актуальність STEM-освіти у контексті діяльнісного та компетентнісного підходів до вивчення природничих предметів у школі.

Коли ми розглядаєм компетентності учня у системі STEM-освіти (STEM-компетентності), то насамперед повинні розуміти, що компетентність – це психолого-педагогічна категорія, яка тісн пов'язана з навчально-пізнавальною діяльністю, вона є її засобом і продуктом. Компетентність розвивається у процесі навчально-пізнавальної діяльності, суб'єктом якої є учень. Щоб здійснювати діяльність учень має володіти відповідною методологічною культурою. На наш погляд, ця